

APIE DIDĮ MENĄ

PAGAL ANGLŲ FILOSOFĄ ROGERĮ

DIDIS MENAS. *GRAŽAUS MENO KŪRINIO PAVYZDYS*

Vincent van Gogh. *The Starry Night*
Vincentas van Goghas. *Žvaigždėta naktis*

AR TIKRAI MENO SUPRATIMAS PRIKLAUSO NUO MŪSŲ SKONIO?

DE GUSTIBUS NON EST DISPUTANDUM

(Dėl skonio nesiginčijama)

Meno pasaulis yra pilnas klastočių. Padirbto originalumo, padirbtų emocijų ir apsimetėliškų kritikų įžvalgų apsuptyje mums sunku suvokti, kur ieškoti tikrų dalykų. Galbūt meno pasaulis tėra vienas tuščias apsimetinėjimas, į kurį visi įsitraukiame, kol suvokiame, kad nevertėjo. Išskyrus galbūt Charlesą Saatchi (Čarlzas Sači – garsus britų verslininkas, supirkęs daug modernaus meno kūrinių), kuris yra toks turtingas, kad gali švaistyti pinigus šlamštui. Galbūt menu gali tapti bet kas, jei tik kas nors įvardija. „Viskas yra skonio klausimas“, – sako kiti. Bet ar nėra jokio atsakymo? Ar nėra jokio būdo atskirti tikrą meną nuo sumeluoto? Ar niekas nepasakys, kodėl menas yra svarbus ir kaip?

KŪRINIO KAINA NEBŪNAI PARODO JO VERTE

ANOT O. VAILDO, CINIKAS ŽINO KAINAS, BET NESUVOKIA
TIKROSIOS DAIKTŲ VERTĖS.

Meno rinką neišvengiamai valdo cinikai.

Pirmiausia turėtume ignoruoti veiksnius, kurie vienu ar kitu būdu daro išorinę įtaką mūsų sprendimui. Paveikslai ir skulptūros gali būti pasisavinti, nusipirkti ir parduoti. Yra didžiulė jų rinka ir, nepaisant to, ar jie vertingi, ar ne, tačiau bet kuriuo atveju tie kūriniai turi kainą. Neretai absoliučios šiukšlės kaupiasi mūsų muziejuose vien dėl to, kad jos daug kainuoja.

Meno taryba egzistuoja, kad finansuotų tuos dailininkus, rašytojus ir muzikantus, kurių darbas yra svarbus. Kaip biurokratai nusprendžia, kad kas nors yra svarbu? Mūsų kultūra sako, jog darbas yra vertingas, jei jis originalus, o jo originalumo įrodymas yra tai, kad jis nepatinka publikai. Be to, jei publikai tas kūrinys patiko, tai kam jam dar reikalingas rėmimas? Todėl oficiali globa neišvengiamai labiau skatina neaiškius, nepakeliamus ir nesuprantamus meno kūrinius, negu tuos, kurie turėtų tikrą ir ilgalaikį poveikį.

KAIP NUSPRENDŽIAME, AR KŪRINYS PAVEIKUS? AR MENAS YRA DIDIS?

Anot anglų filosofo Rogerio Scrutono,
tikras menas turi būti –

1. Gražus (grožio kriterijus).
2. Tinkamos formos (formos kriterijus).
3. Profesionaliai atliktas (atlikimo kriterijus).
4. Prasmingas (prasmės kriterijus).

KAIP ATSKIRTI GROŽĮ NUO KIČO?

KIČAS – PRETENZINGAS, NEMENIŠKAS, NESKONINGAS KŪRINYS

Platonas dialogų knygoje „Valstybė“ teigė, jog grožis neatsiejamas nuo gėrio ir tiesos.

Tačiau dauguma menininkų ir kritikų grožio idėją yra paniekinę. Jiems tai reiškia saldžias miškelių scenas ir neskoningas melodijas, kurios gali patikti tik senelei. Dauguma žmonių mano, jog siekdamas grožio visada užbaigsi kiču. Bet tai netiesa.

Kičas jums sako, kokie nuostabūs esate jūs.

Kičas pigiai pasiūlo lengvų jausmų.

Kičas yra priemonė sukurti pigią emociją.

KIČAS

Šaltinis: Facebook

KIČO PARODIJA

Mindaugas Ažušilis. *Laimė Lietuvoje*

I. DIDIS MENAS TURI BŪTI GRAŽUS (1)

Kas, anot filosofo A. Scrutono, yra grožis?

Pravartu prisiminti modernistus, kurie savo menu rodė pasaulį tokį, koks šis yra. Grožio patyrimas sako mums, kad pasaulis – namai, kad pasaulis yra puiki vieta gyventi tokioms būtybėms kaip mes. Tai mes matome Coroto(1) peizažuose, Cezanne'o(2) obuoliuose ar Van Gogho(3) atsirišusiuose batuose.

Paaiškinimai:

1 Camil Corot (Kamilis Korõ) – XIX a. prancūzų tapytojas, grafikas. Vienas garsiausių Prancūzijos peizažistų realistų, dariusių įtaką impresionizmui.

2 Paul Cezann (Polis Sezanas) – XIX a. prancūzų tapytojas modernistas.

3 Vincent van Gogh (Vincentas van Gogas) – XIX a. olandų tapytojas postmodernistas.

I. DIDIS MENAS TURI BŪTI GRAŽUS (2)

- **Grožis** jums sako nustoti galvoti apie save ir pabusti pasauliui, kuriame yra kitų.
- **Grožį** pasiekiamo, palikdami savo asmeninius interesus nuošalyje ir atsiverdami pasauliui.
- **Grožis** mums atveria tai, kas yra žmogiškas gyvenimas ir ką mūsų pačių gyvenimas mums asmeniškai reiškia.
- **Grožis** mūsų žvilgsnį kreipia ne ta linkme, ką galėtume gauti iš gyvenimo, o ką galėtume duoti.
- **Per grožį** menas apvalo pasaulį nuo mūsų susikoncentravimo į save.
- **Grožio** poreikis kyla iš mūsų moralinės prigimties.
- **Grožis** yra tikslas savaime.

GRAŽAUS MENO KŪRINIO PAVYZDYS

ROMUALDAS RAKAUSLAS. IŠ SERIJOS *ŽYDĖJIMAS*

GRAŽAUS MENO KŪRINIO PAVYZDYS

MINDAUGAS AŽUŠILIS. *RUDENS VORATINKLIAI*

GRAŽAUS MENO KŪRINIO PAVYZDYS

Kamilis Korõ. *Kubrono peizažas*

GRAŽAUS MENO KŪRINIO PAVYZDYS

Paul Cezanne. *Still Life with Apples*
(Polis Sezanas. *Natiurmortas su obuoliais*)

GRAŽAUS MENO KŪRINIO PAVYZDYS

Vincent van Gogh. **S**hoes
(Vincentas van Goghas. *Batų pora*)

DIDIS MENAS TURI BŪTI TINKAMOS FORMOS

Tikras meno kūrinys nėra gražus kaip gyvūnėlis, gėlė ar kaimo vaizdas. Tai yra sąmoningai sukurtas daiktas.

Mūsų gyvenimai yra fragmentiški ir išsiblaškę. Savo jausmuose vargiai atsekame, kur vieno, o kur kito proceso pabaiga. Gyvenime mums labai nedaug atsiskleidžia dalykų, kuriuos galėtume iki galo suprasti. Tačiau ***meno kūrinyje yra sukuriama tokia vaizduotės karalystė, kurioje kiekviena pradžia randa savo pabaigą, o kiekvienas fragmentas yra prasmingos visumos dalis.***

Pavyzdžiui, Rembrandt'as kiekvienu kūno atspalviu, potėpiu senstančiame veide pasakys ką nors apie to žmogaus gyvenimą, o visų potėpių tarpusavio harmonija sukurs vientisą ir tobulą žmogaus paveikslą. ***Rembrandt'o darbuose matome charakterio vienovę byrančiame kūne.*** Ir esame priversti nusilenkti.

TINKAMOS FORMOS KŪRINIO PAVYZDYS

Rembrandtas.
Senis su barzda

DIDIS MENAS TURI BŪTI PROFESIONALIAI ATLIKTAS

Tobula kūrinio forma negali būti pasiekta be žinių, disciplinos ir dėmesio detalėms. Žmonės iš lėto tai pradeda suprasti. Jau nebetikima iliuzija, kad menas plaukia iš mūsų, o vienintelis meno mokyklų tikslas – išmokyti mus atsiverti. ***Kad būtumėte tikrai modernus, turite kurti tokius meno darbus, kurie atspindėtų visus šiuolaikinio pasaulio nesąryšingumus ir sudėtų juos į vientisą, prasmingą visumą.***

Nuostabu, kai kompozitorius sulieja disonuojančius¹ garsus ir klasterio² akordus į visumą kaip anglų kompozitorius Harrisonas Birtwistle'as (Harisonas Bertvislas), tačiau jei jis nieko nežinotų apie harmoniją ir kontrapunktus³, būtų sukurtas tik atsitiktinis triukšmas, bet ne muzika. Nuostabu, kai dailininkas ištaško dažus kaip Jacksonas Pollockas, bet ***tikrosios žinios apie spalvas ateina, kai studijuojame pasaulį ir jo detalėse atrandame atspindėtą savo emocijas.*** Kaip Cezanne'as taiką ir ramybę pastebėjo lėkštėje obuolių⁴.

1 Disonansas – nesiderinančių garsų skambesys, nedarna

2 Klasteris – artimų muzikos garsų sąskambis

3 Kontrapunktas – mokslas, kaip derinti daugiabalsį kūrinį (TŽŽ)

4 Turimas omenyje Polio Sezano, XIX a. tapytojo modernisto, darbas „Natiurmortas su obuoliais“ („Still Life with Apples“)

DIDIS MENAS TURI BŪTI PRASMINGAS

KAS KURIA MENO PRASMĘ?

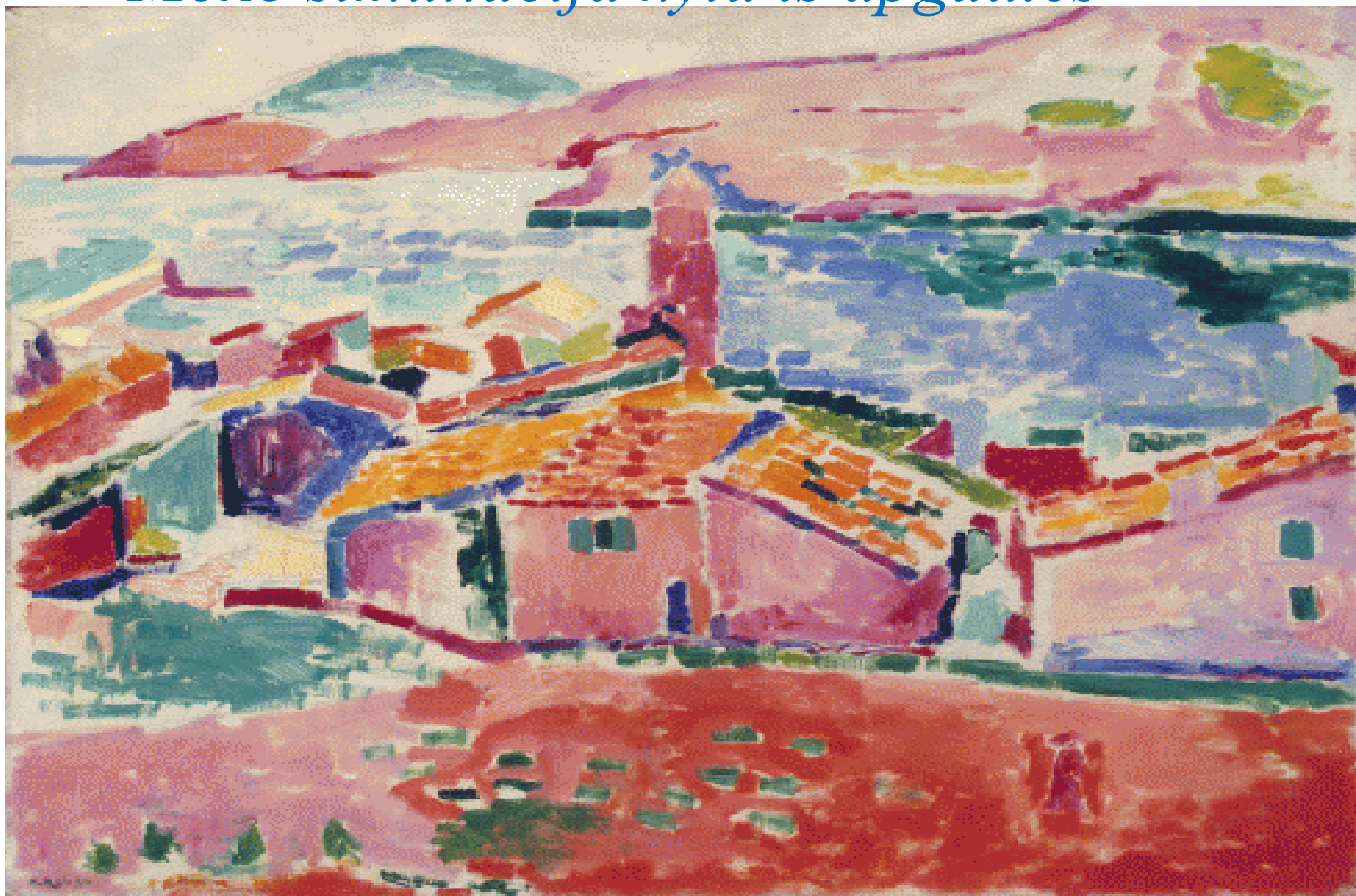
Jei pažvelgtume į mūsų laikų grožio KŪRĖJUS, mes iškart susidurtume su sunkiu darbu, ištisomis studijomis ir dėmesiu detalei, kuri parodo jų amato išmanymą. Mene grožis turi būti laimimas, o darbas sunkėja augant aplinkos nepritarimui.

Mene ieškome įrodymų, kad gyvenimas šiame pasaulyje yra prasmingas, o kančia nėra betikslė, kaip dažnai ima atrodyti, bet būtina didesnės, išsipildančios visumos dalis.

Tragedijos parodo mums kilnumo triumfą prieš naikinimą, užuojautos – prieš neviltį. Tam tikru paslaptingu būdu menininkai, įpindami kančią į kūrinio visumą, ją įprasmina ir atkuria moralinę pusiausvyrą. Tragiškas herojus yra baigiamas per jo lemtį. Jo mirtis yra auka, kuri atnaujina pasaulį. Tragedija primena mums, kad grožis yra atpirkimo buvimas mūsų gyvenime. Tai yra meilės, šviečiančios sielvarto gilumoje, veidas. Neturėtume nustebti, kad daug gražiausių modernaus meno kūrinių atsirado kaip reakcija į neapykantą ir žiaurumą.

Tikras menas yra meilės darbas

Meno simuliacija kyla iš apgaulės

Henri Matisse. *Les toits de Collioure* (Anri Matisas. *Koljūro stogai*)